

Hynek z Poděbrad

BOCCACCIOVSKÉ ROZPRÁVKY

(2. pol. 15. stol.)

Parafráze 11 novel z Boccacciova Dekameronu vycházející z německého zpracování díla od humanisty H. Schlüsselfeldera, zvaného Arigo. Poprvé zprostředkovaly českému čtenáři žánr renesanční novely. Autor v některých textech zasazuje děj do českého prostředí a počestňuje osobní jména. K uvedeným novelám od Boccaccia připojil Hynek z Poděbrad ještě jednu vlastní krátkou prózu (O jedné pěkné paní, jménem Salomeny).

Počínají se rozprávky rozličné, a najprvé o jeptiškách takto et cetera

V jedné krajině byl jeden klášter, a ještě jest, mniský aneb panenský, kterýž sú u veliké slávy drželi a za to měli. Kteréhožto kláštera jména nepotřebí jest oznamovati, aby skrze to ten slavný klášter v své slávě veliké a svatosti zlehčen nebyl. Za nevelmi dávných časův v tom klášteře nebylo jest více panen nežli osm i s abatyší, kteráž v tom klášteře byla. Všecky panny mladé, čerstvé a zdravé byly. Ty sú měly jednoho dobrého starého člověka, kterýž jim jejich zahradu vzdělával a štěpy okopával, jako na zahradníka sluší. Však proto ten dobrý muž své malé mzdy nemohl jest záplaty mieti ani k ní přijíti bez velikého a častého upomínanie, až i s úředníkem kláštera toho počet učinil jest a ot něho záplatu přijav, odpuštění vzal, domův jest do své vsi, do Stakor, odkudž jest byl, vyšel. A když jest tam přišel, i byl jest od mnohých přivítán, až přišlo jest na jednoho mladého sedláka z té vsi, že jest jej také přivítal, kterémužto sedláku říkali Kostrba. Kterýžto zrostlý a mladý podlé sedlského běhu, k tomu drahný a velmi čerstvý pacholek byl. Kterýž se jeho otázal, kde by tak dlúho byl aneb přebýval. Ten dobrý muž starý, kterémuž říkali Nutkal, odpověděl a pověděl jest, že by byl u mnišek v tom klášteře až do této chvíle. Kostrba se ho počal tázati dále, jakým během těm mniškám v tom klášteře slúžil jest. [...]

Potom Kostrba ani spáti dobře mohl jest, počal jest mysliti, čeho by se držeti směl, aby k těm mladým mniškám do kláštera přijíti mohl. Avšak se tomu těšil, že ta všechna die-la, kteráž činil Nutkal, dělati uměl lépe než on. Ale jediné že se bál, že jest pacholek mladý, že pro jeho mladost do kláštera jeho nebudú chtítí přijíti. Však proto přemýšloval jest se vsí pilností sám s sebou a předkládaje sobě to, kterak ten klášter od něho dosti daleko jest, a k tomu, že žádný v té krajině ani v klášteře jeho známosti nemají, protož sám v své radě učiniv povolenie i učinil se jest němým, dobrú naději maje, jestliže to předse konati bude, což jest učinil, že bez pochybnosti přijat bude od těch mnišek. A tak ustanovil se na tom, žádnému nepovědév, kde chce jíti, v žebráčiích šatech na cestu se vypravil, k klášteru, což najspieš mohl, přišel jest. A když jest do kláštera všel, na jeho štěstí těch mnišek šafáře našel jest na dvoře, na kterémž skrze kývanie a ústy hýbanie almužny žádal jest, a počal mu ukazovati rukama, jestliže by chtěl, mu drev za to rubati a zštíepati. Šafár kázal mu dáti jísti a potom některé veliké klápty kázal jemu zštíepati, kterýchž Nutkal nikdy zštíepati nemohl. A tak Kostrba, mladý a silný člověk, ne velmi v klápty dlúho tepa, všecky zštípal jest. [...]

Kostrba počne zahradu velmi čistě dělati a velmi zřízeně strojil jest ji, lépe než který zahradník kdy, což jich mívali. Mladé mnišky chvíli k němu do zahrady přicházely, poča-

ly s ním se zabývati a rozličně jemu ukazovati rukama, jakož pak jest obyčej s němými takové věci jednati. A potom počaly s ním dosti nestydatými slovy rozmlúvati a rozprávěti, jiné naděje nemajíc, než že jim nerozumí, co s ním mluví. Než abatyše ta za to měla, poněvadž bez řeči jest a bez sluchu, že jest také i bez páteho palce byl. Tak za to měla, protože netbala jest, že s ním mnoho rozmlúvaly. A v tom trefilo se, že jeden den Kostrba velmi dělal jest. A po takovém díle položil se jest k odpočinutí v zahradě. A v té chvíli dvě mnišky mladé do zahrady vešly sú blízko tu, kdež on otopčoval jest, až i uhlédal mnišky, však proto sobě činil, jako by spal. Tě dvě mnišce velmi pilně naň zhlédaly, až jedna byla nětco smělejší v tom a svobodnější i řekla jest k druhé: „Bych mohla tomu věřiti, že budeš tajiti a mlčeti, chtělať bych nětco pověděti a svůj úmysl oznámiti. Já sem sobě nejednu myslila, že tomu tak tuším, žeť se nic huře líbiti nebude nežli jako mně.“ Druhá jí odpověděla: „Pověz svobodně, o to žádného strachu neměj, nepoviem toho žádnému.“ A takž hned první odpověděla jest: „Já neviem, znamenala-lis ty toto jako já, kterak my zde těžce chovány jsme a souženy tak, že k nám sem žádný muž nesmí a nemuóž, krom toliko jedné náš starý šafář a tento němý. A protože to od některé chvíle nejednu od světských paní, kteréž k nám sem přicházejí, slychala sem, že všecka sladkost světa tohoto nemóž býti přirovnána proti sladkosti a veselí, kteréž muži a ženy, když obojí v lože stupují, jakú spolu mívají radost a utěšenie. A protože nejednu sem to sobě předsevzala, poněvadž jiného muže míti nemohu, s tímto němým úmysl mám toho pokusiti, jestli to tak, jak sem já slyšela a srozuměla, neb mi se k tomu dosti hodný a podobný zdá. Aby pak chtěl takovou věc komu pověděti, toho on učiniti nemuóže, nebo vidíš dobře, že jest čistý, mladý, ztepilý, lelek zrostlý, nemaje k tomu ani rozumu. Protož bych ráda věděla a srozuměla tvému zdání, co se tobě v tom zdá.“ „Ouvé,“ řekla jest druhá jí, „co to pravíš, zdaž nevíš, že jsme slíbily zachovati Pánu Bohu čistotu?“ I vece jí první: „Co jest těch slibuóv, kteréž se jemu slibují každý den, a proto se žádný nezdrží! Jestliže jsme jemu mnoho slibovaly, nechť toho hledá u těch, ktož mu to držeti chtí.“ Druhá jí zase vece: „A když bychom obřichatěly, kterak by se v tom nám stalo?“ Dí jí zase první: „Ty máš o to péči prvě, než se co stane a přihodí. Potom tepruv slušelo by na to mysliti, čeho by se člověk držeti měl. Neb já tobě pravím, jistě že na sto dobrých cest proti takovým věcem mohlo by se proti tomu shledati a najíti, jedné chceme-li to zachovati, abychme žádnému nepravily.“ A když druhá, větší žádostí jsúci zapálena nežli první, chtiec zvěděti, jaké by zvíře muž v takové věci býti mohl, i řekla jest: „Nu s milým Bohem, čehož žádáme, konajme!“ Tehda druhá řekla: „Vidíš dobře, že nynie jest čas nony. Viem, že spolusestry naše všechny spat šly, proto pohledme, jestli kto v zahradě. Nenie-liť žádného, což máme činiti jiného, než Kostrbu za ruku ujmúce a jej do boudy uvésti, kdež on před deštěm rád utíká. Tu pak jedna s ním čiň podlé své vuóle a druhá na stráži stuój, neb viem, že jest také sprostný, že se ve všech věcech k tomu strojiti bude podlé vuóle a žádosti naší.“ Takž Kostrba, kterýž jest nespál, avšak činil se, jako by spal, vši jejich rozprávce porozuměl jest, k tomu se hned měl, aby jejich vuóli naplnil. Dobře sto let chvíle dlúhá mu se zdála, skúro-li bude do boudy uveden, neb jest již byl ke všemu pohotově. Mnišky se ohlédše, dobře uznamenavše, že v zahradě žádného nenie, kto by je viděti mohl, než toliko sami s Kostrbú, ihned ta, kteráž jest té věci púvod a počátek byla, k Kostrbovi šla a jej zbudila. Kterýž se nemnoho meškav, na své nohy povstav poskočil, mladú s líbezným a tichým smiením a hlavú kývaním za ruku vzav, do boudy jest uvedl. A tak nedav se za to více prositi a nabízeti, té mnišky její vuóli s její velikú libostí naplnil jest. A ona jakožto věrná, kteráž na ten čas své vuóle dosti napásla jest, druhé své sestře tolikéž učiniti dopustila jest. Kostrba se v tom velmi sprostně a prostě měl, však proto na ten čas jich obú žádosti a vuóli dosti učinil jest, a s dobrú myslí obě od něho odesly sú.